

Izboje vsak četrtik in veljo s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 din., pol leta 16 din., četrt leta 8 din. Izveš Jugoslavije 56 din. Naročnina se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopiše do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1.50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisni se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, izasrete in reklamacije.

Cene insercijske po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Neopreje reklamacije so poštnine proste.

Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.605. Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

11. številka.

MARIBOR, dne 18. marca 1924.

58. letnik.

Osnovanje bloka proti Pašičevi vladi.

Pretečeni teden ostane brezdvomno eden najpomembnejših v zgodovini države SHS, kakor tudi v politični zgodovini SLS. Načelna borba, ki jo je vodila SLS od svojega početka sem, je dobila popolno zadoščenje in načelno stališče delovanja v parlamentu je po vztrajnem in težkem stališču zmigalo. Prvi uspeh je tu. Za njim pa pridejo drugi. Vsi, ki so napadali SLS, češ, kje so uspehi, so danes osramočeni, kajti ravno ti so morali pred nesebično in dosledno borbo za pravična načela vpogniti svoj hrbet in priznati vse, proti čemer so zabavljali in se borili. V interesu ljudstva bi bilo samo želeti, da tem korakom sledijo tudi drugi, dokler ne pade koruptna vlada Nikole Pašiča, da se nikdar več ne dvidne, temveč da se na razvalinah korupcije in nasilja prične graditi nov temelj res bratske zajednice južnih Slovanov.

Dogodki zadnjega tedna, ki so se vrstili v kratkem takole, so silno delovali na politični barometer. Po seji vodstva SLS v Ljubljani in hrvatskega narodnega predstavništva v Zagrebu sta se sestala voditelji SLS dr. Korošec in podpredsednik HRSS dr. Maček v Zagrebu. Ko pa pride dr. Korošec sam brez Radičevih poslancev v Beograd, je že ves vladni tisk mrzlično na delu, da raznese vesti o nesporazumljenju med opozicijo. Barometer vladne politike poskoči, pa takoj zopet pade, ker dospe v Beograd odposlanec Radičeve stranke, poslanec Predavac, s polnomočji gotovega števila svojih tovarišev. Vladne vesti, da Radičevci nočejo sodelovati v parlamentu, so postavljene na laž, ostane pa še upanje, da se demokracija ne bodo okrenili proti vladi.

Demokrati imajo eno sejo za drugo in radikali upajo na Pribičeviča. Radikali so do zadnjega upali, da bo Pribičevič zbral svoje pristaše ter se njim pridružil. Pa tudi to se je izjalovilo, ker je Pribičevič uvidel, da bi vsled pičlega števila svojih pristašev pri radikalih ne mogel igrati nobene vloge. Rajši se je podvrgel večini pod vodstvom Ljube Davidoviča in samo za slučaj volitev si je izgovoril »proste roke.«

V soboto je Radičev odposlanec Predavac izročil predsedstvu narodne skupščine poverilnice 20 poslancev, ki pridejo takoj v Beograd in nastopijo v skupščini. Od raznih strani se napoveduje, da bo vlada skušala zavlačevati verifikacijo ali potrdilo mandatov Radičeve stranke. To sicer lahko poskusi, a za dalje časa ji to ne bo uspelo ter se bo z večino v parlamentu odločno oglašila tudi javnost proti takemu nasilju in teptanju parlamentarnih načel.

Ko so se vse radikalne nakane in nade izjalovile, je dosegla zmeda v vladnih vrstah svoj vrhunec. Eni hitro očistajo vladne pisarne od raznih spisov, ki bi znali pričati o raznih goljufijah in korupciji, drugi pa še vedno pripovedujejo vsakemu, ki jih hoče poslušati, o zvitem in pretkanem Pašiču — »čiki Bajci«, v katerega stavljajo vse nade, da jih bo rešil iz zagate, v katero jih je tudi spravil. To premetenost čike Baje imenujejo pošteni ljudje sicer verolomnost in tako dalje, a mnogim radikalom tudi vse to še služi v tolažbo ter je za njih prav tako značilno, kakor nedeljski shod srbskih fašistov v Beogradu, kjer je govoril tudi nekdanji avstrijski špijon Gagliardi, ki je nečloveško postopal s Srbi pod avstrijsko vojaško oblastjo, proti nastopu opozicije kot nekakemu »protidržavnemu početju.« — Nasilje, kršenje parlamentarnih načel, fašisti in bivši avstrijski krvnik in špijon — to so zadnji radikalni upi in obenem tudi znaki konca radikalne vlade.

Z doseženim skupnim nastopom opozicije proti vladi je pa storjen tudi prvi korak k spremembi centralistične ustave. Protivladna opozicija odslej ni bila enotna. Demokrati so bili centralisti kakor radikali in je njihova opozicija šla samo za tem, da izsilijo od radikalov obnovo stare centralistične zveze, le Jugoslovanski klub in Jugoslovanski muslimanski klub sta bila v postopanju vsikdar soglasna. Stvarna in ostra opozicija Jugoslov. kluba v narodni skupščini je začela ozračje čistiti. Poslanci drugih skupin so začeli razmišljati o programu Slovenske ljudske stranke in so čimdalje bolj spoznavali, da je ta program stvaren, izvedljiv in edini izhod iz zamotanega položaja. Bevskanje in hujskanje demokratskega časopisja v Sloveniji jih pri tem ni motilo. Tako se je porodila misel o opozicijskem bloku v narodni skupščini, katerega nastop bi bil v vsakem slučaju uspešen le s prihodom poslancev Hrvatske republikanske seljačke stranke. Začela so se pogajanja, ki so pokazala, da je opozicijski blok mogoč le, ako se demokrati odrečejo svojemu centralističnemu stališču. Razgovor je pokazal, da je možen skupen nastop, ker vsaka stranka ohrani svoj program, glede politične smeri pa so se toliko približale, da morejo zrušiti radikalno vlado, napraviti konec njeni korupciji in sestaviti na njeno mesto drugo vlado, ki bi izvršila poziv na volilce. Volilci naj bi odločili, ali so za dosedanji preživeli centralistični režim, ki je rodil toliko gorja, ali pa so za sporazum in enakopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Preobrat v demokratski stranki, odnosno njeno približanje k proticentralistični skupini so povzročili srbski demokrati z Ljubo Davidovičem na čelu ter s tem pokazali, da znajo državne potrebe boljše presoditi kot pa radikali. Za sporazum, ki edino lahko zgradi notranji in

zunanji državni položaj, so imeli tudi radikali dovolj prilike in danes jim je lahko žal, da so po volitvah potepotali v Zagrebu sklenjeni predspozum. Ta verolomnost ima in bo imela za radikalno stranko najtežje posledice.

Avtonomist

posveča skoro celo predzadnjo številko odgovoru ali pravilno zagovoru na utemeljene očitke »Slovenca«, »Domoljuba« in zlasti »Slovenskega Gospodarja.« Posebno naše ugotovitve v »Slov. Gospodarju« z dne 14. februarja so ga močno zadele. Boji se pač za svoje naročnike, ki jih je pridobil med našimi somišljeniki še v dobi, ko je bil slovenski list in še ne Radičev priganjač. »Avtonomistov« zagovor potrjuje naše trditve. Mi smo slovenskim republikancem okrog »Avtonomista« očitali tajno, skrivnostno (seveda politično) zvezo z Radičem: »Avtonomist« tega ne taji. — Dalje smo zapisali, da je »Avtonomist« imel nalogo, tajno in zvito pripravljati v Sloveniji tla za Radiča in njegovo nesrečno abstinenčno politiko ter da je hotel vplivati na to, da bi naše ljudstvo pritisnilo na naše posonce, naj po Radičevem vzgledu ostanejo doma za pečjo: Tudi tega »Avtonomist« ne zanika, ampak še danes, ko se Radič že odpravlja v Beograd, piše: »O tem, kaj bi bilo boljše za Slovence, ali aktivno sodelovanje v parlamentu, ali pa začasna abstinenca, o tem bo sodila zgodovina.« Kakor se vidi, je »Avtonomist« v tem oziru hujši radičevac nego Radič sam! — Omenili smo, kake navdušene članke je priobčal »Avtonomist« o Radiču, njegovi osebi, njegovih shodih, njegovem političnem delovanju, zlasti, s kakim zaupanjem je pisal o Radičevih uspehih na Angleškem. Tudi tega stavka »Avtonomist« ne more ovreči. V zagovor pa piše: »Mi smo o vseh teh stvareh poročali, kakor je dolžnost vsakega lista, da poroča svojim bralcem, kaj se po svetu godi.« Ko bi bilo samo to, bi mi »Avtonomistu« ne bili očitali radičevstva! Ugotovili smo tudi, da hoče »Avtonomist« v Sloveniji organizirati posebno republikansko »Udruženje slovenskih avtonomistov«, ki nameravajo ob volitvah, kakor je videti, nastopiti proti Slovenski ljudski stranki. Tudi na to ugotovitev »Avtonomist« odgovarja, da ima vsak človek pravico poslužiti se svobode združevanja, da se čutijo slovenski republikanci močne in to zelo močne, in da se ne bodo ustrašili nobenega boja.

Če »Avtonomist« vseh teh ugotovitev ne taji, ampak jih deloma celo izrecno priznava, potem se res čudimo, zakaj se je na te očitke tako na dolgo in široko zagovarjal! Ampak drugo je: S svojim dolgim zagovorom je hotel samo zabrisati utis ostalih naših očitkov, ki so mu po pravici zelo neprijetni. Pred vsem onega, da »Avtono-

Vinarska in sadjarska šola v Mariboru

v 52. šolskem letu 1923-24.

(Dalje).

Sestindeset let, namreč od svojega početka pa do razkroja in zloma bivše Avstrije, je bila šola kot »Steiermärkische Landes-Obst- und Weinbauschule« popolnoma nemški učni zavod pod nemško deželno upravo v Gradcu. Pretežna večina gojencev je pa tudi takrat bila slovenske narodnosti, kar je bilo naravno, ker so prihajali s slovenskega ozemlja; vendar so učence vzgajali strogo v nemškem duhu, ne brez kvarnih posledic za naše narodne težnje. Znano je, da je bila v zavodu najstrožje prepovedana vsaka slovenska beseda — slovenska govornica med učenci, pa tudi tiskana beseda; celo slovensko strokovno čtivo je bilo zabranjeno. Mnoge slovenske mladeniče, nevede nemškega jezika, je to zelo oviralo v njih strokovnem izobraževanju. Vendar so se pa slovenski mladeniči v splošnem vedno odlikovali po svoji vztrajnosti in tudi naravni nadarjenosti.

Prava strokovna izobrazba je trajala tudi za nemške uprave kakor danes: samo dve leti; za slovenske mladeniče z nezadostno izobrazbo, pri čemer se je najbolj upoštevalo znanje nemškega jezika, je bil ustanovljen še pripravljalni razred kot prvi letnik. Tako je imela šola tedaj tri letnike; prvi, kot pripravljalni letnik, je bil namenjen predvsem Slovincem. To je močno vplivalo i na slovenskega kmeta, ki je neprijetno čutil in spoznaval, da mora njegov sin znati nemški, ako se naj v tej šoli izobrazi. Slično je bilo v drugih učiliščih. Tako je začel znaten del našega pretežno kmetijskega naroda od vlade zahtevati, naj se poučuje i mladina ljudskih šol v nemščini, v takrat edino zve-

ličavnem jeziku. Slovensko šolo so zapostavljali. Pomenčevali so v zadnjih desetletjih pred preobratom vedno huje naše ljudstvo, katero je gnjavila nam neprijazna deželna in državna uprava; ali jedro našega naroda je ostalo zdravo; po osvobojenju iz narodnega in gospodarskega suženjstva je narodna zavest povsod zopet vzplamtel.

Po dolgih 46 letih nemške uprave je zaključila slovenska uprava 28. julija 1923. peto, skupno pa 51. šolsko leto tega zavoda z 59 gojenci (25 drugoletnikov-absolventov, 29 prvoletnikov in 5 praktikantov). Iz Slovenije jih je bilo 49, s Primorskega 4, iz Hrvaške 3, po 1 gojenec pa je bil iz Dalmacije, Črnogore in Srbije. Vsi so sinovi bolj ali manj premožnih kmetovalcev. V 52. šolskem letu 1923-24. pa je v zavodu 47 rednih gojencev (brez 12 praktikantov); iz Slovenije 39, iz Hrvaške 2, iz Srbije 1 in s Primorskega 5.

Obisk zavoda je zelo dovoljen in se zadnja leta v splošnem še stopnjuje. Internat nudi prostora brez vsake težave le za 50 gojencev. Najboljši dokaz, kako šola ustreza našim kmetijskim potrebam. Da se zagotovi nadalje dober obisk, treba podeliti manj premožnim kmetiskim fantom izdatne podpore in ustanove, da jim omogočimo obisk zavoda; šola ni in ne sme biti samo za premožnejše sloje kmetijskega ljudstva; to bi bilo nesocialno in negospodarsko.

Blizu 700 absolventov in na tisoče obiskovalcev raznih učnih tečajev vinarske in sadjarske šole v Mariboru je delovalo in še deluje širom naše domovine in drugod na kmetijsko-gospodarskem polju; nekaj se jih je pa res porazgubilo v drugih, nekmetijskih poklicih, v kojih pa tudi morejo vsaj neposredno koristiti kmetijstvu, četudi v manjši meri. V zadnjem času je v tem pogledu bolje: z redkimi izjemami se posvečujejo vsi absolventi kmetijski praksi, največ na domači gru-

di, odnosno na posestvih svojih staršev. Tako dosega vinarska in sadjarska šola v Mariboru svoj glavni namen, ki se mu mora posvetiti tudi v bodočnosti.

Ker je Maribor ena najvažnejših prometnih točk na severu naše mlade države, narašča trajno število obiskovalcev zavoda. Kmetijski strokovnjaki šole pa prireajo po možnosti še posebna predavanja v Mariboru in po vaseh. Na mnoga pismena vprašanja se dajejo pismena strokovna mnenja. Tako ima šola premmnoge vezi z zunanjimi kmetijskimi interesi.

Velepomenben zgodovinski dan vinarske in sadjarske šole v Mariboru je bil 19. november 1922., ko smo proslavljali petdesetletnico obstoja tega zavoda z otvoritvijo nove srednje kmetijske šole v Mariboru, ki je začasno nastanjena v prostorih vinarske in sadjarske šole. Odlične svečanosti so se udeležili zastopniki številnih oblasti, uradov, kmetijskih šol, kmetijskih organizacij, korporacij itd.; razen teh gostov je bilo navzočih še nad dve sto drugih udeležencev, nekdanjih absolventov, učencev obeh šol, kmetovalcev, prijateljev šole itd.

Kot strokovni učitelji so delovali v šolskem letu 1922-23. poleg ravnatelja vinarske in sadjarske šole, kmetijskega ravnatelja Andreja Zmavca, ki je učil vinarstvo in kletarstvo, naslednji gg.: inž. Valentin Petkovič (kmetijski prirodopis, poljedelstvo, kmetijsko gospodarstvo in zadružništvo, kupčijstvo in kmetijsko pravo, kmetijsko knjigovodstvo), Josip Priol (sadjarstvo, sadjezanstvo, uporaba sadja, vrtnarstvo, čebelarstvo), inž. Drago Švigelj (živinoreja in mlekarstvo, telovadba, splošno obrazovanje in konverzatorij); razen teh stalnih strokovnih učiteljev so sodelovale prvovrstne učne moči z raznih drugih učilišč v Mariboru kot pomožni učitelji za ostale pomožne, odnosno pripravljalne in splošno izobraževalne pred-